

Interactief afstandsonderwijs in het secundair onderwijs

Op 28 oktober 2022 keurde de Vlaamse regering het voorontwerp van decreet voor interactief afstandsonderwijs in het secundair onderwijs goed. Dat gebeurde na adviezen van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) en na onderhandelingen met de onderwijsverstrekkers en -vakbonden. Het decreetale kader laat volgens de Vlaamse regering (grote) ruimte aan schoolbesturen om interactief afstandsonderwijs vorm te geven op maat van hun pedagogisch-didactische visie en rekening houdend met de context van de school. Bij het schrijven van dit artikel wint de Vlaamse regering advies in bij de Raad van State.

Door de coronacrisis schakelden secundaire scholen tijdens de schooljaren 2019-2020 en 2020-2021 noodgedwongen over op afstandsonderwijs. Zij merkten dat afstandsonderwijs in die crisisperiode een meerwaarde zou kunnen vormen voor het leerproces: contactonderwijs was zo niet onmogelijk. Leraren en andere collega's trachtten met behulp van digitale middelen zo goed als het kon hun leerlingen bij de les te houden. Maar er ging een enorme zucht van opluchting door het onderwijs toen de pandemiebeperkingen werden opgeheven en iedereen weer voltijds fysiek naar school kon. Tal van deskundigen wezen op de grote leerachterstand die ontstaan zou zijn door het gedwongen afstandsonderwijs. Andere experts stelden een problematisch laag psychosociaal welbevinden bij jongeren vast. Veel scholen gaven ook aan dat tijdens die periode een significant deel van de leerlingen volstrekt van de radar was verdwenen.

Nu wil de Vlaamse regering interactief afstandsonderwijs decretaal verankeren. Daarmee bedoelt ze dat lessen via digitale media plaatsonafhankelijk worden georganiseerd tijdens de schooltijd en dat daarbij interactie is tussen leerling en leraar. Het kan synchroon of asynchroon opgezet worden. Het decreet regelt de minimale bepalingen voor de organisatie van het interactief afstandsonderwijs in het gewoon secundair onderwijs. Het zou retroactief in werking treden op 1 september 2022.

Kwaliteitsgaranties noodzakelijk

Volgens de Vlaamse regering bestaat er een consensus dat contactonderwijs de kern vormt van het Vlaamse onderwijs. De rectoren van de Vlaamse universiteiten riepen bij het begin van dit academiejaar de studenten nog op om massaal fysiek terug te keren naar de leslokalen van de universiteiten. Dat kan COC alleen maar mee onderschrijven. Maar dat betekent tegelijkertijd dat je niet uit de bocht mag vliegen bij het invoeren van afstandsonderwijs en dat de Vlaamse regering kwaliteitsgaranties decretaal moet verankeren. En daar wringt het schoentje.

COC pleitte van bij het begin van de coronacrisis voor een decretaal kader vooraleer afstandsonderwijs in te voeren, zodat daarrond de nodige rechtszekerheid ontstaat. Dat was volgens de minister toen niet nodig. Dit voorontwerp van decreet komt nu blijkbaar tegemoet aan de vraag van de onderwijsverstrekkers. De Vlaamse regering zet daarmee de deur open om op grote schaal interactief afstandsonderwijs in te voeren, zonder vooraf ernstig de voor- en nadelen af te wegen. Een serieus en tegensprekelijk wetenschappelijk debat daarover en over de noodzakelijke voorwaarden om dat soort onderwijs kwaliteitsvol te geven, ontbreekt tot op heden. De simpele vaststelling in de memorie van toelichting dat veel scholen tijdens de coronapandemie kennismaakten met afstandsonderwijs en dat graag verder willen zetten op structurele basis, rechtvaardigt voor COC de verregaande maatregelen in dit decreet niet.

Bedenkingen

De digitale didactiek, bijvoorbeeld, verschilt van de klassieke didactiek in contactonderwijs. Ook daarin moet ervaring en expertise worden opgebouwd en is vorming noodzakelijk. De inspectie geeft in haar advies aan dat de begeleiding van leerlingen bij afstandsonderwijs een belangrijke zorg is die zij meeneemt in haar schooldoorlichtingen. COC wijst erop dat die leerlingbegeleiding tijdens de periode van gedwongen interactief afstandsonderwijs in verre van optimale omstandigheden moest gebeuren. We lezen nergens waarom dat, in geval van vrijwil-

De Vlaamse regering zet de deur open om op grote schaal interactief afstandsonderwijs in te voeren, zonder vooraf ernstig de voor- en nadelen af te wegen.

lig gekozen afstandsonderwijs, geen probleem meer zou zijn. Dat het decreet stelt dat elke leerling het recht heeft om fysiek naar school te gaan, zoals ook de inspectie in haar advies had geëist, is een goede zaak, maar het voorziet geen bijkomende middelen voor die begeleiding. Of verwacht men dat leraren zullen multitasken tijdens hun lessen?

1. Lees ook 'Interactief afstandsonderwijs door de ogen van ouders en een expert', p.18-20.

Dat sommige (wellicht kansarme) leerlingen het interactief afstandsonderwijs op school zullen volgen, riskeert nog meer stigmatiserend te werken. Organisaties die het opnemen voor kansarmen staan dan ook kritisch tegenover dit decreet.

Dat de thuiswoning nu ook overdag een 'lesplek' kan worden, heeft een grote impact op de Vlaamse gezinnen. Het verwondert COC dan ook niet dat veel ouders¹ kritische vragen hebben bij het afstandsonderwijs. Tijdens de onderhandelingen verlaagde de overheid het oorspronkelijke voorstel, waarbij in alle jaren en studierichtingen 50% afstandsonderwijs georganiseerd kon worden, wel tot 20% voor de eerste graad, 30% voor de tweede graad en 40% voor de derde graad (gemiddeld twee dagen per week) op jaarbasis. Maar die percentages blijven een groot deel van het curriculum bestrijken. COC vreest daarnaast dat het ontbreken van kwaliteitsgaranties kan leiden tot misbruik: het kan niet de bedoeling zijn om met afstandsonderwijs het lerarentekort op te vangen (door aan grote groepen tegelijkertijd les te moeten geven), het capaciteitsprobleem op te lossen (omdat er geen lokaal meer voorzien moet worden in de school), of te besparen op energiekosten van de school (omdat het licht gedoofd kan blijven en de verwarming niet aangezet moet worden).

Positieve elementen

COC vindt het zeer positief dat er bij een eventuele keuze voor interactief afstandsonderwijs afspraken opgenomen moeten zijn in het schoolreglement en het arbeidsreglement. Het is evident dat zulke ingrijpende wijzigingen een breed draagvlak vragen. Voor COC moet de leraar autonoom kunnen kiezen (of net niet kiezen) voor afstandsonderwijs.

Hybride onderwijs

Op het einde van de onderhandelingen wijzigde de overheid plots nog de titel van het voorontwerp van decreet naar 'hybride onderwijs'. Zij motiveerde die koerswijziging doordat volgens haar 'een hybride vorm van onderwijs erop wijst dat lessen op school en online leeractiviteiten elkaar afwisselen' (en een meerwaarde kunnen vormen voor het leerproces). Bij hybride onderwijs volgt echter een deel van de studenten het onderwijs online, terwijl de andere studenten *tegelijkertijd* het onderwijs volgen in een fysieke ruimte. Het is dus een combinatie van synchroon online en offline onderwijs. Uit alle voorgaande gesprekken bleek echter dat dat decreet tot doel had om leerlingen uit het secundair onderwijs op een structurele manier les te laten volgen van thuis uit gedurende het hele schooljaar. Over hybride onderwijs werd nooit gediscussieerd. Hoe het begrip hybride onderwijs (dat verder niet gedefinieerd wordt in het decreet) zich verhoudt tot het begrip interactief onderwijs (dat in het decreet wel gedefinieerd is), blijft een raadsel voor COC. Meer nog, behalve de (gewijzigde) titel gaat het decreet helemaal niet over hybride onderwijs.

KOEN VAN KERKHOVEN //
SECRETARIS-GENERAAL COC

